

in zoovele predikanten naar midden

op Protesten het geloof rust op het i. op het Geest, is het daarom voorstelling it volstrekt slooven zal, overtuigd teente per n van de ige Schrift, t. oorzakelijk, voor zoover t wortel en

rit, en naar is van ge-

lat er strijd ver gelijk o nrecht; tust n beider rden opge- hanner zaak tegenpartij

valt elk op- og de strijd teigen nog an zijn, dat die komen eeds vooruit dit b. v. in e, het over-

In zake de ltoos uit van eheid Gods zijt ontrand tusschen zijn n Woord en rleveringen

ankomst, om voor Gods t er getuigd t volgehousmaad mee,

voord getui- la het woord t van het artyr betee-

doelgetuige, onder meer, ar op Chris-

tegetuige geel doorgezet na altoos op kwam.

ofeten getui- Dooper als zelf de waar-

neet; en dat pen om de alle volken;

dat en die Dooper met n getuigenis geld hebben.

discipel des geen leeraar, n nog altoos dezer bedee-

, om als ge- en tegenover enover Satan dat derhalve roeping heeft u Koning in taan, en zich aden en ver-

dan ook zoo n dienaar des r geloovigen uige of mar- ren, Immers het midden den de ge-

mogelijkheid an, te eenen ch bestrijdt t. Ze is Alle strijd lk getuigenis

us kunt ge beurs; in de tenschap; in r Joden, Ma- r niet in de of het moest an „vergade- droeg, doch te hebben.

is het de roe- ords, niet om maar om zijn tot reforma-

niet, haar te en tegenover n zeer zeker ver haar op, hebben; dat vigen meer is, de of keere, rigen als Die- an de leeraar e zijn, maar sloovige, die er geloovigen

it, dat deze getuige tegen-

ring der ge- in het zicht- band der Be- loten, dat ze aar belijdt en een profet

in de profetenschool tegen zijn medepro-

feten zich overstellen als getuige?

Slechts in één opzicht kan hier schijn- baar een uitzondering op bestaan. Het feit is namelijk onloochenbaar, dat Satan ook onder de kinderen Gods sluip, en voortdurend kwaad zaad op den akker strooit. En nu spreekt het vanzelf dat de Dienst des Woords er op ingericht moet zijn, om dat onheilg kwaad te bestrijden en niet te rusten eer het terrugge- drongen is.

Dit kwaad nu kan of van zedelijke aard zijn, of bestaan in insluipende ketterijen. En voor zooverre nu de Dienaar des Woords zijn roeping gevoelt, om tegen insluipende ketterijen te ijveren, treedt hij in zekeren zin weer als getuige op.

Doch ook zoo genomen is de Dienst des Woords nog geen getuigenis in eigenlijken zin, maar veeleer een terugroepen van de gemeente tot haar oorspronkelijke belijdenis en tot de autoriteit van Gods Woord.

Ze is dan in zekeren zin een kranke, een algedoode; maar toch nimmer staat ze vijandig tegen den Christus over, zoodat ze om het getuigenis voor den Christus den Dienaar smaden of steenigen zou.

Veeleer heeft de Dienaar des Woords ook bij het insluipen van zulke ketterijen nog altoos den grond des Woords met de geloovigen gemeen; en het is staande op dezen gemeenschappelijke bodem, en sterk door de gemeenschappelijke belijdenis, dat hij de afdoelingen in de schare verbetert en ze terugleidt naar de heldere wateren.

Wil men nu dat laatste een getuigenis voor de conscientie noemen, ons wel; mits men dan maar wil inzien, dat dit heelt iets anders is, dan hetgeen de Schrift onder een „getuige des Heeren" verstaat. Zoo toch opgevat, is het niet de Dienaar die persoonlijk als getuige optreedt, maar het is de kerk Gods in haar geheel, die door den mond van den Dienaar optreedt als getuige tegen haar algedoode leden.

En zoo blijft dus voor het optreden van den Dienaar als getuige ook slechts één punt ter bespreking over, dat we in een volgend nummer ter sprake brengen.

Men kan namelijk met het aftegen van „getuigenis" ook bedoelen, het optreden van den Dienaar des Woords, als persoonlijk bekeerde, om getuigenis af te leggen voor de realiteit des geestelijken levens. Iets wat uiteraard geheel iets anders is, en deswege afzonderlijk dient toegelicht.

Ruimtegebrek belette ons een vorig maal nader aan te toonen, hoe ook Calvijn de ambten in de Roomsche kerk nog als gereformeerde ambten van Christus beschouwde, en voor alle bekleeders dezer ambten de verplichting staande hield, om deze ambten, ter reformatie hunner kerken, weer naar eisch van Gods Woord te bedienen.

Toch blijkt het niet meer noodig, om dit punt zoo uitvoerig te bespreken, als we ons eerst voorstelden. Immers Ds. Beuker, wien dit betoog geldt, erkent in het jongste nummer van zijn tijdschrift onbewimpeld, dat hij het ten deze met onze Reformatoren eens is.

Mogen we daarom volstaan, met des- aangaande te citeren, wat men leest op blz. 187 van het proefschrift van Dr. H. H. Kuiper, en dat van dezen inhoud is:

Men vindt dit beginsel dan ook klaar en duidelijk uitgesproken door Calvijn in een brief, — om van verdere bewijzen te zwijgen — dien hij aan een oud vriend schreef, toen deze bisschop was geworden; een brief, die te meer waarde bezit, omdat hij niet alleen voor dien bisschop, maar voor alle priesters bestemd was, gelijk Calvijn uitdrukkelijk zegt 1). Beweert Calvijn nu, dat zijn ambt onwetig is, en hij er dus afstand van moet doen? Geenzins; Calvijn verwijst hem, dat hij dit ambt niet bedient naar de instelling Gods. Volgens der menschen oordeel staat ge nu wel zeer hoog, zegt hij, omdat de glans van Uw waardigheid u omgeeft, at sane. Del iudicium a quo episcopatus ipse profectus est et institutus primo loco requirendum erat. Maar dit is juist de groote zonde, dat bijna niemand daarop let, dat neque primo neque secundo, nec postremo quidem loco, quam a Domino provinciam accepit, cogitent. Zet daarom al die ijdelheid op zijde, roept hij hem toe, dum veram numeris tui rationem mecum e verbo Dei recognoscas. Episcopus creatus es. Instat tibi mox tua exhortatione apostolus Paulus prospiciendum esse tibi, quod accepisti in Domino ministerium, ut illud impleas. Hij teekent hem daarom uit Gods Woord voor, waarin het ambt van een episcopus volgens Gods ordinantie bestaat. Voelt ge u niet in staat, om dit ambt waardig te bedienen, dan moet ge er afstand van doen; Sed enim si praestando verum fidei pastorem officio nullo modo idoneum te vides, hoc secundum est, male tibi assignatum munus ut deponas potius, quam indigne ac perfidiose administres. Cedendo enim episcopum te non esse saltem declarabis: cuius personam nunc sustines, et functionem proferis. En alsof dit nog aan duidelijkheid te wenschen overliet, herhaalde hij nogmaals: Omnia sane aut tibi quod ab episcopo requiri audis praestandum est, aut sedes episcopi deserenda. Niet alsof hij dit laatste lichtvaardig mocht doen: Equidem si aut ecclesiae christianum in morem utcumque compositae legitimo ritu praefectus esses, aut etiam plebem fidei haberes tua redu- late Christo acquirantulum culus oculi in te ceu ducem ac pastorem converterentur, nunquam concederem, ut abjecta temere non dubia Do- mini vocallene libertatem tibi sumeres alio,

1) Het opschrift van den brief luidt: De Christiiani ministerii officio in sacerdotibus papali Ecclesia vel in ministrando vel abdicando. — Calvijn zelf zegt in den brief: Quomodo hanc epistolam sic tibi destinavi, ut qui in eadem (ut dictum) tecum navi redieris, omnes sibi scriptum intelligant. Nam neque in tuo sacerdotis tractando (quod tibi sancti) nam consumere, sed per universam vestram opum colluviam deducere in animo est; et scilicet ut studio temperare, ut non cum uno duntaxat homine, sed tot simul ordine missae negotium apparat. CALVINI OPERA, T. V, p. 279 vv.

que ferret animus, demigrandi. Een bisschop heeft dus het recht niet zijn ambt willekeurig neder te leggen, maar hij moet predikant worden in de gezuiverde Kerk van Christus op de plaats zelf, waar hij is. Weigert hij echter beide, zoo eindigt hij, dan, quamdiu pauperum sanguinum furtis ac directionibus exsuges quem postea luxuriose profundas, quamdiu locum pastoris ad perdendas nequissima perfidia oves occupabis, quamdiu in eo eris hominum grae quos latrones et sanguinarios ecclesiae suae praedones Christus appellat, de te, ut voles, aestimabis: mihi certe nec vir bonus eris, nec Christianus.

Het Latijn, dat hierin voorkomt, houde de gewone lezer ons voor ditmaal ten goede. Calvijn's brief komt hierop neer, dat deze Roomsche bisschop naar Calvijn's overtuiging wel terdege een ambt van Christus- wege had ontvangen, en uit dien hoofde verplicht was, om het of naar eisch van Gods Woord te bedienen en alzoo zijn kerk te reformeren, of wel zijn ambt neder te leggen.

Nu echter over dit punt geen geschil meer blijkt te bestaan, kunnen we terstond tot de tweede quaestie komen. Ds. Beuker merkt namelijk op, dat dit wel geldt voor het ambt van de opzieners en diakenen, maar niet voor het ambt der geloovigen; en we geven aanstonds toe, dat dit ook zoo is, bijaldien men onder ambt der geloovigen moet begrijpen, wat hij er onder verstaat.

Hij toch verstaat hieronder de rechten en plichten der kerkleden, gelijk die door het reglement van het instituut omschreven zijn; en dat blijktbaar, zonder ook maar van verre te vermoeden, hoe dit juist de formule van het Collegiale kerkrecht is.

De zaak is namelijk deze. In het Collegiale kerkrecht scheidt en bepaalt het institutionele reglement de wederzijdse bevoegdheden en verplichtingen. Uit dien hoofde is naar luid van het Collegiale kerkrecht, onwettig elke beslissing en elke daad, die zich niet uit deze aldus toegekende bevoegdheden kan legitimeeren. Om te weten wat de rechten en verplichtingen der kerkleden onder de organisatie van 1816 waren en zijn, slaat men dus het reglement-boekje van Bruna op. En overmits nu in dit reglement-boekje niets voorkomt van eenig aan de kerkleden toegekend recht, om de kerk te reformeren, hebben ze dan dit recht ook niet, en kan er van een reformatie krachtens het ambt der geloovigen geen sprake zijn.

Dit alles klopt als een bus. Er is geen speld tusschen te brengen. Maar het is puur Collegiaal. Naar luid van Gods Woord daarentegen en de daaruit afgeleide beginselen van Gereformeerde kerkrecht staat de zaak heel anders. Dit toch wortelt elk recht en elke bevoegdheid, die door wien dan ook in de kerk van Christus wordt uitgeoefend, onveranderlijk in het Souverein gezag van den Christus en is dus gebonden aan zijn Woord. Een institutionele kerk mag dus nooit eenig recht willen scheppen. Dit komt haar niet toe. Ze kan de uit Christus vloeiende bevoegdheden alleen realiseren, en regelen naar den eisch van zijn Woord. Kent dus zulk een instituut aan de kerkleden eenig recht toe, dan doet het instituut dit niet, als eerste der hierdoor zulk recht, maar dan verklaart het altoos, dat zulk recht hun toekomt, krachtens Gods Woord. En uit dien hoofde nu kan het instituut zulk een van Christus wege aan de kerkleden toekomend recht hun nooit ontrukken, noch ook, door er over te zwijgen, dit vernietigen.

Nu hebben onze Reformatoren en Gereformeerde theologen, op grond van Gods Woord, steeds staande gehouden, dat de potestas ecclesiastica, d. i. de kerkelijke macht in zake de institutionele kerk door Christus gelegd was niet op de opzieners, maar op de kerkleden; ten gevolge waarvan dan ook de opzieners er niet kunnen komen, dan door een actie van de „geloovigen" in hun qualiteit.

Deze macht, deze bevoegdheid en dit recht komt dus aan de kerkleden toe van Christus wege, en het instituut kan in zijn kerkenordening nooit iets anders doen, dan dit recht boeken; maar ook al boekt de institutionele kerk het niet, toch bezitten de kerkleden het. En zulke wel niet als losse kinderen Gods, die elk voor eigen risico in de wereld staan, maar seer bepaaldelijk als leden van het instituut. Nu is dit recht en deze plicht in geen enkele Kerkenordening geboekt, om de eenvoudige reden, dat het vanzelf sprak, maar alleen bij algeheele deformatie der kerk, die de Kerkenordening krachteloos had gemaakt, tot uiting komen kan.

Deze bevoegdheid en deze macht der kerkleden staat dus noch geboekt in de Kerkenordening van 1619, noch in het Synodaal reglement van 1816. Het staat in niet één Kerkenorde; evenmin als er in de 16e eeuw in eenige statenwett stond, hoe Prins Willem en de burgerij handelen moesten tegenover Spanje.

Er blijkt wel uit de Kerkenordening van 1619 dat dit recht ondersteld werd, en dat in alles geappelleerd werd op de „geloovigen"; maar een regeling hoe eventueel de reformatie tot stand moest komen, kwam nooit in eenige Kerkenordening voor. En dit hoefde ook niet, daar dit vaststond door het gezag van Gods Woord en rechtstreeks voortvloeide uit de verplichting, die Christus aan de leden zijner kerk had opgelegd.

Hoe dus ook de Roomsche kerk gedeformeerd was, op haar ambtsdragers bleef evengoed als op haar kerkleden de verplichting rusten, om ook als kerkleden naar den Woord Gods te handelen; en eerst zoo dit onmogelijk bleek, moesten ze de valsche kerk uitgaan.

En evenzoo nu staat het met de Synodale schepping van 1816. Deze organisatie,

die aan de Gereformeerde kerken is opgelegd, heeft ze op smadelijke wijze gedeformeerd, en veelszins doen ontwaarden in schijnkerken. Maar dit onthefte noch eenig ambtsdrager noch eenig kerklid in deze kerk van de verplichting, die van Christus wege op hen rust, om zich of naar den Woord Gods te gedragen en dan hun kerk te reformeren, of wel, stuit dat af op onmogelijkheid, alsdan er uit te gaan.

Of nu honderden of duizenden alzoo handelen, doet ter zake niets af. Meerderheid van stemmen scheidt of vernietigt rechten in het Collegiale stelsel, maar nooit in het Gereformeerde kerkrecht. Gelijk heeft in de Gereformeerde kerk alleen hij, die de waarheid mee heeft. En al stond nu ook slechts een klein hoopje met de waarheid tegenover een massale schare die de waarheid hoode, dan had nog dat kleine kuddeke en nooit de massa gelijk.

Ons wordt de vraag gedaan, of huwen plicht is; en zulks naar aanleiding van een zinsnede in het Huwelijksformulier, waarin kennelijk op zekere verplichting tot het aangaan van een huwelijk gedoeld wordt.

De geachte steller van deze vraag zal terstond gevoelen, dat deze vraag in twee- derlei zin kan gedaan worden. Men kan er toch mee bedoelen, of het door God ingestelde huwelijk alleen te beschouwen is, als zekere genieting, die Hij ons veroorlooft, dan wel als een ordinantie die Hij ons oplegt. Dan bespreekt men de zaak in algemeen zin. Maar men kan ook van het algemeene tot het bijzondere komen, en zich de vraag stellen, of deze of die man, of ook deze en die vrouw huwen moet.

Uiteraard is de beantwoording van de tweede vraag niet voor publieke bespreking vatbaar, overmits men dan alle bijzonderheden zoo moeten kennen en ook dan licht in bespreking van velerlei zoo moeten komen, dat in een publiek blad liever onbesproken blijve.

Derhalve kan de steller van deze vraag alleen bedoeld hebben: Of het huwelijk algemeen genomen te beschouwen is als een vergund goed, dan wel als een ons opgelegde ordinantie.

Het verschil tusschen deze twee is duidelijk.

Een vergund genot kunt ge u veroorloven of het u ontzeggen; maar aan een ordinantie Gods hebt ge u te onderwerpen.

Het is een ordinatie Gods dat ge moet eten, om uw leven niet in gevaar te brengen, en het staat dus aan niemand vrij zichzelf te laten doodhangen; maar overmits brood en water voldoende zijn om het leven in stand te houden, bestaat er geen enkele verplichting als zoodanig, om koffie of thee te drinken, of ook aardbeien of perziken te eten. Dit is wel een vergund genot, maar geen ordinantie die u bindt. Het staat, als we zoo zeggen mogen, aan uw believen, en hangt af van allerlei bijkomstige omstandigheden, of ge het doet zult.

Beschouwt ge dus ook het huwelijk alleen als een vergund genot, zonder meer, dan kan ieder man en iedere vrouw voor zich zelf denken: „Ik zal het doen als het mij aanstaat, en het laten als het mij niet aanstaat, al naar de gelegenheid zich voordoet." En wie ongetrouwd tot aan zijn dood blijft voortleven heeft zich dan niets te verwijten. Hij kon doen wat hij wilde. Hij was vrij man.

Meer nog. Tegenover een vergund genot kan men tweeërlei positie innemen: of wel het genieten, of er zich aan spenen; en dan stond alle eeuwen door in reuke van hooger heilichheid, wie een vergund genot liggen liet. Wie zichzelf het meest ontzei, wierd dan geacht de meeste zelfbeheersching te toonen, en als zoodanig zoner te zijn.

Zoo ontstond het klooster met de gelofte van kuisheid en armoede. Zoo nu weer bij velen de zucht, om zich aan allerlei kleine genoegen van het leven te spenen. Want, dit spreekt vanzelf, in het al te veel toegeven aan de zucht naar genieting zal altoos zondige zwakheden schuilen; en wie daarentegen als Johannes de Dooper in de woertijn leeft, geeft blij van zedelijke kracht.

Oordeelt men dus dat ook het huwelijksleven niets dan een geoorloofde genieting is, zoo komt licht bij die zich aan deze weelde speent, in hooger roep van vroomheid en zelfbeheersching te staan, dan hij die huwt.

Juist daarom nu heeft onze Gereformeerde belijdenis van meetaf dit standpunt geoordeeld en het huwelijk, op grond van de Schrift, geponeerd als een ordinantie Gods.

God heeft tot den mensch gezegd: „Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde"; en ten andere heeft Hij, naar zijn redelijke wereldorde, dit „vermenigvuldigen" gebonden aan het huwelijk, naar den regel „dat de man zijn vader en moeder zal verlaten en zijn vrouw aanheven."

Aldus is het huwelijk iets, dat niet in 's menschen believen staat, maar dat aan ons menschelek geslacht als een ordinantie Gods is opgelegd.

Indien het ondenkbare geschiedde, en ons menschelek geslacht den weg opping van die velen in onze dagen, die, om de zorgen van een huishouding te ontgaan, op zichzelf blijven leven, zou Gods ordinantie wederstaan worden.

In hoeverre nu echter deze ordinantie Gods aan ons geslacht, in elk gegeven geval ook op den enkelen persoon toepasselijk is, kan niet in zoor korte bewoordingen gezegd worden. Dit staat anders voor den man dan voor de vrouw; anders voor den rijke dan voor den arme; anders voor den gezonde dan voor den kranke; anders, kortom, naar allerlei verhoudingen in het leven.

Hierover zal later behandeld worden als

we aan Cat. XLI toekomen. Thans was het ons alleen te doen, om het Gereformeerde beginsel te handhaven: Het huwelijk niet een geoorloofde weelde, maar als ordinantie Gods ons opgelegd.

In verband met vele ingekomen vragen, zij medegedeeld, dat het Academisch proefschrift van Dr. H. H. Kuiper, getiteld: De opleiding tot den Dienst des Woords bij de Gereformeerden, door den uitgever den heer Martinus Nijhoff ook in den handel is gebracht.

KUYPER.

Uit de Pers.

In de Friische Kerkbode wordt met instemming een stuk van Ds. Sikkell uit de Z. H. K. overgenomen.

Dit geeft ons aanleiding hetzelfde stuk uit de Friische Kerkbode in de Heraut te laten overdrukken.

Om deze reden. Dr. Wagenaar, die zich uit Separatie en Dolantie allerlei schrikbeelden voor den geest brengt, waant dat het schrijven van Ds. Sikkell tegen ons gevoelen indruischt.

Het zal hem daarom aangenaam zijn te vernemen, dat het juist omgekeerd is. Ook o. i. mag geen ogenblik het instituut als iets naast het organisme worden gedacht, of ge zijt volbloed Collegiaal.

Het is de oude quaestie van de zichtbare en de onzichtbare kerk, waar men twee kerken van ging maken.

En dit is onzin.

Zeer terecht schreef daarom Ds. Sikkell:

„Mer het oordeel, dat onder hulgenmoeten dat geloof allen moeten verstaan worden, die tot de vergadering der geloovigen gerekend worden, dus allen, die den heiligen doop ontvingen, verenigen wij ons geheel. Er is geen andere grens van de gemeente Gods: het huis des Heeren, het lichaam van Christus, de vergadering der geloovigen, de Christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen dan de heilige doop."

De doop onderstelt het geloof. Hij onderstelt de verlossing, de verlossing in Christus en de weldaden, die in Hem het deel van Zijn volk zijn. Geen daaken mag voor den kring van de hulgenmoeten des geloofs en anderen trekken, dan dien de Heere in Zijn verbond getrokken heeft en door het bondsgebeel heeft aangepaald.

Ook wij keuren het misbruik, dat men op het gebied van het instituut der kerk, bepaald ook in zake de diakonie, van den naam hulgenmoeten des geloofs maakt, bestist af.

Of behandelde men toch leeder naar zijn doop! Dan kwam de rechte arbeid der liefde tot reformatie der kerk tot doordringing.

Wordt de betekenis van den doop losgelaten, zoo wordt de reformatie der kerk losgelaten, en blijft slechts het verkeer in een willekeurig kringetje over, of op zijn best het leven bij het instituut, terwijl het bijzondere geestelijke, kerkelijke leven zich allereerst op het organisme richt.

Het instituut is de tent door ons in de vrees Gods opgetrokken het organisme der kerk is het terrein zoos als het door den Heere ons is afgebakend, als de erfgrond Zijner gemeente. Zeker, in zake kerkreformatie wij over het instituut handelen, doch het Schriftwoord, waar het over de gemeente Christi, over de kerk handelt, vringt men niet in het instituut. Anders toch ziken wij ten slotte in het pak van den onbepaalden, ongetuigenen separatist: eds kerk ben ik met mijne vrienden."

Dit pak is ons een dwangbuis voor onze ziele, dat wij, uit Sion geboren, nooit kunnen dragen. Neen de kerk is de gemeente van Christus, zoals die door het believen des Heeren in den weg des Verbonds zichtbaar wordt.

Een instituut moet er zijn ten behoeve van het rechte leven en de roeping der kerk en door menscheleke gebreken van inzicht zijn er verschillende instituten doch de roeping der kerk, die in dit instituut opgedrukt is die van de gemeente van Christus, niet, van een naar menscheleke inzicht gereformeerde gemeenschap.

Dit zeggen wij echter niet, om daardoor onverstand in de praktijk te bevorderen.

Alle ambtelijke roeping geldt voor geheel den verbondskring, binnen welker het ambt optreedt. Toch vervolg men niemand met de tucht die de tucht niet erkent. Toch vervolg men ook niet met het diaken schap degenen, die het diakenen dienst niet willen ontvangen. En voorts, waar de middelen der diakenen beperkt zijn, dan trachte men zeker voor alle elendigen hulpe te zoeken doch zoo anderen zorgen in der diakenen roep overbodig en waar men zich tot enkele armen, althans voor het oogenblik bepalen moet, daar gaan de armen, die met ons aan het avondmaal onder de tucht vereenigd zijn, in den regel voor.

Slechts één ding zouden we naar aanleiding van dit citaat aan Dr. Wagenaar en wie met hem bedenkingen hebben, willen verzoeken.

Separatie en Dolantie handelt niet van de onzichtbare kerk; ook niet van den band, die de zichtbare kerk aan de onzichtbare verbindt, maar van de kerk in het zichtbare.

Hiervan alleen; van niets anders; en dat wel met voorbedachtelijke uitsluiting van al wat de zichtbare kerk niet rechtstreeks raakt.

Nu rijzen echter bij deze broederen allerlei bedenkingen tegen onze voorstelling omtrent het verband tusschen de onzichtbare en de zichtbare kerk, niet gelijk wij die gaven, maar gelijk zij zich die gissen.

Doch is dit geen ijdel werk? We begripen uitemend, dat enthousiaste mannen kil en koud worden bij het lezen van zoo dor en nuchter boekje als Separatie en Dolantie is, en we verstaan het best, dat ze u op staanden voet verlokken willen, om nu jlijngs over Separatie en Dolantie heen te stappen, en te gaan spreken over wat daarachter ligt.

Doch dat juist is ondoenlijk. Juist dat wilde Separatie en Dolantie voorkomen en afsnijden.

En daarom sta hier onze vraag, of het niet raadzaam ware de discussie, die zij verlangen, uit te stellen, en althans bij deze discussie ons geen onderstellingen toe te dichten, waartegen ons publiek woord ons beveiligen moest.

Misschen volgt later een vlugschrift over het tweede punt.

Hoe kullen Dr. W. c. s. dan zelve inzien, dat ze ons allerlei toeschreven, dat nooit bij ons opkwam.

Het komt hier aan op een weinig geduld.

KUYPER.

midden werkzaam, des morgens werd bevestigd door den consulat Ds. Koster van Velp, naar aanleiding van Amos 9 : 11. Des namiddags verbond onze leeraar zich aan de gemeente, met eene gepaste rede over Efeze 6 vs. 19. Na het uitspreken van den zegen werd den leeraar van de gemeente Pa. 121 vs. 4 toegezongen.

De Vredeloning zijner kerk geve dat Z. Wel Eerw. nog verder tot een rijken regen onder ons zij.

Namens den kerkeraad, P. BAERENDS Pzn., Ouderl.-Scriba.

AUGUSTINUSGA en SURHUIZUM, Jan. '91. Van 22 Juni '90 tot heden toe is met hartelijke dankzegging ontvangen voor de schuld deling wegens aankoop van grond en het bouwen van kerk en pastorie het volgende:

Kerkcollectie te Oosterend (Friesl.) f 32.60 en eene tevoren ontvangene gift van f 1, Amsterdam f 25, Maassluis f 15, Maasland f 5 en Marken f 20.

Giften. Door Ds. te W. te Beetg. van N. N. f 5; door Ds. v. S. te Amst. van A. Z. f 5; door Br. A. E. te Loll. onder letters N. O. te A. f 5; door Ds. H. te U. coupon van f 1.48 1/2 en door Ds. van L. te Amst. f 0.50.

Verrassend waren menigmaal de blijken van hulp aan onze arme kerken bewezen. De dienaar des Woords acht het een groot voorrecht, eene pastorie te bewonen, gebouwd door middel van kleinere en grotere gaven, door duizenden broeders en zusters van nabij en van verre met blijdschap geofferd.

De HEERE zij er voor geloofd! Inzonderheid is er veel voor pastoriebouw ontvangen, zoodat deze welingerichte woning nu feitelijk schulderig kan heeten. Met hetgeen van Sept. '87 af eerst voor de noodkerk is verzameld, bedraagt de som van kerkcollecten, particuliere verzamelingen en giften van elders voor de kerkelijke gebouwen ruim vier duizend gulden. Ook uit Aug. en Surh. zeive staat aan vrijwillige inschrijvingen voor den bouw meer dan duizend gulden geboekt. Bovendien werd voor het predikambt, diakonie, Chr. school te Surh., zending en andere algemeene kerkelijke doeleinden, zooveel mogelijk, bij elkaar gebracht. Schieten onze krachten nog tekort, er is toch vooruitgang, en groot is het verschil na de reformatie bij vroeger, toen hier bijna niets voor de zaak des Heeren werd gegeven.

Op eenvoudige wijze is bij ons gebouwd, toch waren de gezamenlijke kosten groter dan al de inkomsten, zoodat, nu de grond geheel is betaald, waarvoor wij nog eens dankbaar vermelden, dat de helft der koopsom, zijnde f 125, door een ongenoemde broeder van buiten werd geschonken, er nog bijna duizend gulden ten laste der Kerk kas blijft.

Doch thans geen klagtoon meer. Gode zij dank! onze hulpbehoevende kerken zijn uit den nood geholpen.

Verheugt u met ons, en neemt onzen hartelijken dank aan, dienaars des Woords, kerkeraden, broeders en zusters en gij allen, die door gebed, woord en daad of op andere wijze ons zoo krachtig hebt gesteund bij onzen gemeenschappelijke strijd voor de eere van den gezalfden Koning der kerke. De Heere vergelde u genadiglijk, wat gij om Zijnent wille hebt gedaan. Hij geve u en uwe kerken ruime geestelijke en stoffelijke zegeningen. En, waar gij voortaan groepen wordt, om in zuiverder kerkelijken weg, alle arme kerken in ons land te helpen, daar zij de overvloed der eene, om het gebrek der andere te vervullen.

Zoo zal de broederlijke liefde niet verlaauwen, en de liefdelijke geur van de gemeenschap der heiligen ook naar buiten zich verspreiden tot beschamig der tegenstanders, tot bemoeidiging der zwakken en ten prijze onzes Gods!

Namens de kerkeraden:

W. MAAN, V. D. M.

R. S. ZIJLSTRA, oud. te Aug.

A. J. VEENSTRA, oud. te Surh.

Deputati: classis benoemd, om de Ned. Geref. kerken uit Noord-Brabant en Limburg te dienen van een concept-advies inzake kerkelijke behandeling der Heidenzending in eigen kerk en classis, verzoeken aan die kerken en classes, die op dit gebied regelingen gemaakt hebben, hun een exemplaar (of afschrift) daarvan te willen zenden; zoo mogelijk, hun tevens te willen melden hoe deze regelingen tot dusverre geboekt hebben. Zij verzoeken hun tevens dit spoedig te willen toezenden; dewijl zij maar korten tijd van voorbereiding hebben.

Namens Dep. Class. vooroor md,

J. H. FERINOA, V. D. M.

A. J. KORTWEG.

Klunder, 13 Jan. '91.

De kerkeraad van Diemen en Watergraafsmeer maakt bekend, dat op 28 Dec. 1890 tot onderlijningen zijn verkozen H. F. Haavekost en H. Voordewind, herkozen tot diakenen, P. Verhoog, J. Rentgenbrink.

Namens den kerkeraad

D. MERTENS, praeses.

C. A. V. WYNGAARDEN, scriba.

OOSTERBEEK, 12 Jan. Het was gisteren voor onze kerk een onvergetelijken dag. Na des voormiddags in zijn ambt bevestigd te zijn door den consulat Ds. Vethake van Arnhem, die eene rede hield naar 1 Cor. 4 : 12b, mocht onze beroepen herder en leeraar Ds. W. Raman des avonds zijne intrée predicare over 2 Cor. 4 : 5 in ons midden uitspreken. De Heere heeft ten slotte, boven bidden en denken, alles wel gemaakt; zijn Naam zij geloofd! Hij stelde zijnen dochter ons zoo vurig begerden dienstknecht tot een eeuwigen zegen voor velen, en alzoo tot opbouw van Jeruzalems muren!

Namens den kerkeraad

D. MERTENS, praeses.

C. A. V. WYNGAARDEN, scriba.

KAMPEN 25 Dec. 1890. Gepasseerde zomer mocht het Bestuur der K. Kas alhier, door aankoop eigenaresse worden van een achttal perceeltjes, grenzende aan ons Kerkgebouw, met het doel dit gebouw te vergroeten, daar het reeds geruimen tijd bleek te klein te zijn om de vele toehoorders te bevatten, die geregeld elke week opkwamen.

Heden hadden wij het voorrecht, het vernieuwde gedeelte, aangetrokken bij het oude gebouw, in bezit te mogen nemen en was het ons, met dank in het harte, aan den Heere, die ons tot hertoe geholpen had, een rechte feestdag. Den dienst